

Interne memo

Aan Gemeenteraad West Betuwe
Van
Datum 11 mei 2021
Onderwerp Beantwoording technische vragen over Arbeidsmigranten

Vraag 1 – Waarom is er geen feitelijk onderzoek gedaan naar de vraag hoeveel arbeidsmigranten er in West Betuwe wonen? Waarom gaat West Betuwe alleen uit van aannames en schattingen? Is er bijvoorbeeld navraag gedaan bij de distributiecentra en bij brancheorganisaties in de agrarische sector en bij niet agrarische bedrijven? LLB mist die informatie in hoofdstuk 2 van het arbeidsmigrantenbeleid.

Ter vergelijking: de gemeente Neder Betuwe heeft zelf onafhankelijk onderzoek laten doen en heeft ook uitgebreid navraag gedaan. Waarom heeft West Betuwe dat nagelaten?

Voor het beleidsplan is uitgegaan van een schatting van het aantal arbeidsmigranten dat werkzaam is in onze gemeente. Er is bewust voor gekozen om niet eerst een onderzoek te doen. Een dergelijk onderzoek kost tijd. Het belang om een kader vast te stellen waaraan verzoeken voor huisvesting van arbeidsmigranten getoetst kunnen worden, is naar onze mening belangrijker. Het uitvoeren van een uitgebreide inventarisatie, zoals deze ook in Neder Betuwe is gedaan, is opgenomen in de uitvoeringsagenda. Een dergelijke inventarisatie kan vervolgens gebruikt worden om te zien welke voorzieningen er zijn, en of deze legaal dan wel illegaal zijn. En in hoeverre voorzieningen passen binnen de vastgestelde kaders uit het beleidsplan.

De schatting die gemaakt is, is gebaseerd op gegevens uit de Basis Registratie Personen (BRP) en gegevens die zijn opgevraagd bij werkgevers.

Als het gaat om in de BRP ingeschreven arbeidsmigranten kunnen we een redelijke schatting maken van het aantal dat hier woont: het gaat om 805 mensen met een Midden- of Oost-Europese dan wel Spaanse of Portugese nationaliteit. Dit hoeven uiteraard niet allemaal arbeidsmigranten zijn. Als we er verder van uit gaan dat slechts zo'n 50% van de hier verblijvende arbeidsmigranten (langer dan 4 maanden) zich inschrijft in de BRP (zie ook het antwoord bij vraag 2) maar dat niet iedereen met de betreffende nationaliteit een arbeidsmigrant is, ramen we dat hier minimaal 1.400 arbeidsmigranten wonen (zie pagina. 9 van het beleidsplan). Deze gegevens zijn de stand van zaken per 1 november 2020.

Tijdens het opstellen van het beleidsplan is ook onderzoek gedaan bij werkgevers en uitzendbureaus om beter zicht te krijgen op de aantallen arbeidsmigranten. Een enquête heeft een minimale respons opgeleverd. Wel heeft navraag bij twee grote uitzendbureaus uitgewezen dat voor hen zo'n 1.500 arbeidsmigranten het jaar rond werkzaam zijn in West Betuwe. Als we er van uit gaan dat bij andere niet-agrarische bedrijven ook nog enkele honderden arbeidsmigranten werken, komen we al gauw uit op zo'n 2.000 arbeidsmigranten buiten de agrarische sector.

Hoewel we geen concrete gegevens hebben over het aantal mensen dat werkzaam is op agrarische bedrijven, gaan we uit van zo'n 500 arbeidsmigranten die het jaar rond in de agrarische sector werken en 2.000 extra in het pluk- en oogstseizoen (zie pagina 8 van het beleidsplan).

Zo komen we op een totaal van ongeveer 2.500 mensen die het jaar rond in onze gemeente werken en nog eens 2.000 mensen extra in het pluk- en oogstseizoen. Ongeveer 4.500 in totaal.

Vraag 2 – Op pagina 2 van het beleid wordt verwezen naar een onderzoek van de provincie Gelderland waaruit zou blijken dat 45-55% van de arbeidsmigranten in Gelderland zich laat inschrijven. Naar dit onderzoek wordt niet verwezen en ook in paragraaf 2.2. kunnen wij het niet vinden. Zou u dit onderzoek alsnog ter beschikking kunnen stellen?

Het betreft het onderzoek 'Huisvestingsstatus van arbeidsmigranten in de provincie Gelderland' van mei 2020. In hoofdstuk 2 is dit opgenomen in de paragraaf 'aantal arbeidsmigranten dat werkt en/of woont in Gelderland'. Het rapport wordt meegestuurd.

Vraag 3 – Volgens het memo van Decisio uit december 2019 (onderaan pagina 8) zouden volgens de provincie Gelderland in 2017 1840 arbeidsmigranten in West Betuwe wonen. Waarom wordt verwezen naar 2017? Zijn er niet recentere cijfers, staan de aantallen van 2019 in het memo van Decisio?. Wat zijn de cijfers uit 2020? Dan kunnen we namelijk een vergelijking maken met de cijfers die West Betuwe noemt.

Het rapport van Decisio is weliswaar gepubliceerd in 2019 maar betreft cijfers uit 2017. Dat geldt ook voor het memo. Cijfers over 2019 of 2020 zijn niet bekend. Ook de memo van Decisio wordt meegestuurd.

Vraag 4 – De berekening van het aantal arbeidsmigranten in paragraaf 2.1.2 (pagina 8/9) is tegenstrijdig. aan de ene kant zouden er in totaal 2500 arbeidsmigranten bij agrarische bedrijven werken, maar in de samenvatting komen daar plotseling 2000 seizoenarbeiders bij. In de samenvatting onderaan pagina 8 staat namelijk dat er rond de 2500 arbeidsmigranten het jaar rond in West Betuwe zouden werken en dat er in het plukseizoen er ongeveer nog 2000 bijkomen. Dat betekent dat er volgens de berekening van West Betuwe in totaal 4500 arbeidsmigranten bij agrarische bedrijven werken. Wij ontvangen graag uitleg over deze tegenstrijdigheid.

Zie ook de beantwoording bij vraag 1. Samengevat betekent dit het volgende:

- *Het jaar rond: 1.500 bij 2 uitzendbureaus, 500 schatting bij andere, niet agrarische bedrijven en 500 bij agrarische bedrijven = 2.500 in totaal.*
- *Seizoen: 2.000 bij agrarische bedrijven.*

In totaal gaat het om ongeveer 4.500 arbeidsmigranten.

Vraag 5 – Buiten de samenvatting schat de gemeente (zonder motivering) dat er ongeveer 500 arbeidsmigranten het jaar rond bij agrarische bedrijven zouden werken, terwijl er kennelijk geen concrete gegevens zijn. Hoe verklaart u dat?

Zoals gezegd, het is een schatting die we naar verwachting meer concreet kunnen maken op basis van een meer uitgebreide inventarisatie.

Vraag 6 – Volgens schattingen van de gemeente West Betuwe zouden ongeveer 2000 arbeidsmigranten bij distributiecentra en andere niet agrarische bedrijven werken. Dat betekent dat, als we uitgaan van de aantallen in de samenvatting, er volgens schatting in totaal rond 6500 arbeidsmigranten in West Betuwe zouden werken. Die aantallen zou dan toch juist aanleiding moeten geven om feitelijk onderzoek te doen? Kan de gemeente hierover uitleg geven?

Nee, het gaat niet om 6.500 maar om 4.500 arbeidsmigranten, zie de beantwoording bij vragen 1 en 4.

Vraag 7 – Volgens paragraaf 2.1.3. zijn er 805 arbeidsmigranten ingeschreven in West Betuwe. Over welk jaar gaat dit en betreft dit alleen mid stay, want short stay arbeidsmigranten (huisvesting maximaal 4 maanden) hoeven niet te worden ingeschreven volgens het beleid. (zie noot 10 op pagina 11).

De gegevens betreffen november 2020. Inschrijving in de BRP is van toepassing bij een verblijf langer dan 4 maanden, dus het gaat om mid stay maar ook om long stay (dat wil zeggen mensen die woonachtig zijn in reguliere huur- of koopwoningen).

Vraag 8 – In hoeverre geldt het onderzoek van de provincie Gelderland uit mei 2020 voor West Betuwe, want in het beleid staat in dezelfde alinea dat daarnaar geen onderzoek is gedaan.

Er zijn gegevens in dit onderzoek voor West Betuwe: 1.840 arbeidsmigranten werkzaam en 480 wonend. De cijfers hebben hun beperkingen. Zo wordt bij het bepalen waar arbeidsmigranten werken, uitgegaan van de gemeente waar het bedrijf is gevestigd. Bij een uitzendbureau kunnen arbeidsmigranten dus elders werken. Bijvoorbeeld het uitzendbureau waar de arbeidsmigranten bij de distributiecentra in Geldermalsen werken is niet in West Betuwe gevestigd. Hier wonende arbeidsmigranten zijn uitsluitend zij die hier in de BRP staan geregistreerd. Er lijkt dus een flinke toename te zijn tussen 2017 en 2020.

Vraag 9 – Het arbeidsmigrantenbeleid betreft (pagina 9/10) een harmonisatie van het beleid van de voormalige gemeenten. Op welke onderdelen is dan geharmoniseerd en welke onderdelen van beleid van de voormalige gemeente zijn overgenomen in het nieuwe beleid?

De drie voormalige gemeenten hadden geen integraal beleid voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Wel zijn er in bestemmingsplannen mogelijkheden opgenomen voor het realiseren van huisvesting van arbeidsmigranten bij agrarische bedrijven. In de verschillende bestemmingsplannen is dit in verschillende vorm opgenomen. In het beleidskader wordt nu onder andere een voorstel gedaan voor 1 regeling voor het realiseren van huisvesting voor arbeidsmigranten bij agrarische bedrijven.

Vraag 10 – Geldt het beleid van de voormalige gemeenten momenteel nog, want er is niet op tijd geharmoniseerd, waarom is niet gekozen voor een technische harmonisatie aan het eind van 2020?

Regelingen voor het realiseren van huisvesting voor arbeidsmigranten bij agrarische bedrijven zijn opgenomen in vigerende bestemmingsplannen. Deze gelden nog. Er was bij geen van de drie voormalige gemeenten integraal beleid voor de huisvesting van arbeidsmigranten vastgesteld. Daarmee was (technische) harmonisatie niet aan de orde.

Vraag 11 – Hoeveel aanvragen zijn er vorig jaar het kader van het corona proof huisvesten van arbeidsmigranten bij agrarische bedrijven ingediend en is deze regeling voor herhaling vatbaar?

Dit is opgevraagd bij de ODR, een antwoord op deze vraag volgt later.

Vraag 12 – Gaan woningbouwcorporaties ook woningen verhuren aan arbeidsmigranten, want in paragraaf 2.2.3. (pagina 11) van het beleid wordt verwezen naar de tijdelijke stimuleringsregeling flexwonen.

Iedere EU-burger die hier wil wonen heeft vanwege de EU-regels met betrekking tot vrije vestiging het recht zich in te schrijven voor een sociale huurwoning. Voor onze gemeente geldt dat zij zich kunnen inschrijven bij de corporaties en via het systeem van Woongaard op beschikbare woningen kunnen reageren. De corporaties verhuren geen woningen via kamerverhuur aan arbeidsmigranten.

Op dit moment wordt niet gesproken over huisvesting van bijzondere doelgroepen met de woningcorporaties. Wel zijn er verkennende gesprekken met de woningcorporaties over hoe we een extra impuls kunnen geven aan het tekort aan sociale huurwoningen door versneld extra (tijdelijke) woningen in onze gemeente te realiseren. Indien mogelijk zullen we daarvoor gebruik maken van de stimuleringsregeling flexwonen.

Vraag 13 – Waarom is de huisvesting van maximaal 25 arbeidsmigranten in/bij voormalige niet agrarische bedrijven kleinschalig? (zie strategische beleidskeuze 3, pagina 12).

Uiteraard is 'kleinschalig' een relatief begrip. In vergelijking tot bijvoorbeeld complexen met huisvesting voor 200 tot 300 personen, beschouwen wij locaties voor maximaal 25 arbeidsmigranten als kleinschalig.

Vraag 14 – Zijn de randvoorwaarden (pagina 14-18) voor huisvesting van alle soorten huisvesting (bij zowel agrarische/niet agrarische bedrijven en grootschalige huisvesting coronaproof?)

Ze zijn in ieder geval in lijn met de aanbevelingen van de commissie Roemer. Idealiter zou elke arbeidsmigrant zijn eigen kamer moeten hebben (tenzij het om stellen gaat), maar dit achten wij gezien de investeringen die daarvoor nodig zijn, geen vereiste. Het betekent wel dat in het geval van corona een besmette medewerker alleen op een kamer dient te verblijven.

Vraag 15 – Waarom hoeft grootschalige huisvesting alleen te voldoen aan de "overige" eisen van AKF/SNF? (randvoorwaarden grootschalige huisvesting pagina 14)

Dat is niet het geval. De randvoorwaarden gaan deels van hogere eisen uit dan die van AKF en SNF, zoals het aantal m² per arbeidsmigrant en de oppervlakte van het slaapgedeelte. Andere eisen (zoals sanitaire voorzieningen, keuken, elektra, enz.) zijn conform de eisen van SNF en AKF. Dat wordt bedoeld met "overige" eisen.

Vraag 16 – Wat is het feitelijke verschil tussen huisvesting in een plattelandswoning bij een agrarisch bedrijf en kamergewijze verhuur in een woning? Plattelandswoningen blijken milieutechnisch niet te zijn beschermd tegen de hinder van het nabijgelegen bedrijf en kunnen ook door derden worden opgekocht. De gemeente staat huisvesting via een plattelandswoning wel toe maar wil kamergewijze verhuur tegengaan. Hoe verklaart u dat?

De Wet Plattelandswoningen 2013 maakt het mogelijk dat een voormalig agrarisch bedrijf door derden wordt bewoond. Hierdoor kunnen de bewoners inderdaad sneller in aanraking komen met het aspect 'geur' dan bij een normale burgerwoning het geval is. Hoe hiermee hoort te worden omgegaan, is geregeld in de Wet plattelandswoningen. Zo moet de gemeente bij de vergunningverlening een afweging maken of sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat en hiervoor regels opstellen.

Het tegengaan van kamergewijze verhuur heeft als achtergrond dat de gemeente het onwenselijk vindt dat goedkope en betaalbare koopwoningen door bedrijven worden opgekocht voor de kamergewijze verhuur aan onder andere arbeidsmigranten. Hierdoor hebben bijvoorbeeld starters nog minder kansen op de krappe woningmarkt. Bovendien kan kamergewijze verhuur slechte woonomstandigheden in de hand werken en leiden tot overlast voor de omgeving (zoals te veel geparkeerde auto's, ophoping vuilnis, lawaai). Het tegengaan van kamergewijze verhuur is overigens generiek beleid en niet specifiek gericht op het tegengaan van de huisvesting van arbeidsmigranten.

Vraag 17 – Vanaf wanneer geldt het overgangsrecht?

Dit geldt vanaf het moment dat het beleidsplan in werking treedt. Dat is één dag na de dag van publicatie.

Vraag 18 – Door het overgangsrecht is het mogelijk dat bedrijven die niet voldoen aan de eisen van het aanjaagteam, dat jarenlang kunnen blijven doen als zij niets aanpassen. Nieuwe bedrijven moeten wel aan die eisen voldoen. Zo zorgt het overgangsrecht er toch voor dat er onderscheid wordt gemaakt tussen bedrijven? Het is toch belangrijk dat in de hele gemeente West Betuwe uniform beleid geldt?

Dit is in principe een terecht punt. We vinden echter dat als recent investeringen zijn gedaan, niet geëist kan worden dat opnieuw aanpassingen worden gedaan (als dat al mogelijk is) om te voldoen aan de eisen van het aanjaagteam. Het gaat dan uitsluitend om legale huisvesting waarvoor in de afgelopen jaren een vergunning is afgegeven en waarbij mag worden aangenomen is getoetst aan de huisvestingseisen van dat moment.

Vraag 19 – In het arbeidsmigrantenbeleid wordt de indruk gewekt dat alle bestaande huisvesting van arbeidsmigranten zal worden gelegaliseerd. Waarom wordt daarvoor gekozen? Er zullen ongetwijfeld ook locaties zijn die niet gelegaliseerd kunnen worden en waartegen handhavend opgetreden zal worden, dat zouden ook bedrijven kunnen zijn niet aan de keurmerken en/of de aanbevelingen van het aanjaagteam voldoen. Hoe gaat u daarmee om?

Deze indruk is niet terecht. Bij legalisatie zal de huisvesting dienen te voldoen aan de eisen zoals die zijn vastgelegd in het beleidsplan. Als dat niet het geval is zal geen legalisatie plaatsvinden en zal handhavend worden opgetreden. Uiteraard worden huisvesters dan wel in de gelegenheid gesteld de accommodaties aan te passen, zodat deze wel aan de eisen voldoen. In principe willen wij niet dat arbeidsmigranten op straat worden gezet. Dat is meestal niet in hun belang. We streven daarom naar een oplossing waarbij of voldaan kan worden aan de eisen van het beleidsplan of waarbij gezocht wordt naar een alternatieve locatie voor de arbeidsmigranten. In het geval van huisvesting waarbij de gezondheid en veiligheid van de arbeidsmigranten in het geding is of anderszins sprake is van een onbewoonbare situatie zal wel tot onmiddellijke ontruiming worden overgegaan en gezocht worden naar een alternatieve locatie voor hen, op kosten van de werkgever.

Dit punt benadrukt de noodzaak van het realiseren van voldoende goede en legale huisvesting voor arbeidsmigranten in onze gemeente.

Vraag 20 – Waar moeten de “enkele” grootschalige complexen worden gevestigd en wat betekent “bij voorkeur waar de werknemers werken?” Waar kunnen wij die grootschalige complexen verwachten?

“Bij voorkeur waar de werknemers werken” betekent dat wij het wenselijk vinden dat de (twee) grootschalige complexen in de buurt komen van de werkplek van de werknemers. Voor de twee initiatieven waarover nu gesproken wordt zou dat in het ene geval in de buurt van het distributiecentrum van AH zijn en in het andere geval in de buurt van de fruitveiling. De gemeente is niet de initiërende partij en wacht hiervoor huisvestingsinitiatieven af. Uiteraard worden deze initiatieven getoetst aan het ruimtelijke ordeningsbeleid van de gemeente en het beleidsplan. We kunnen daarom niet op voorhand in het beleidsplan locaties benoemen.

Vraag 21 – Waarom is voor geconcentreerde huisvesting (zoals de veiling) de periode van 15 jaar te kort (zie pagina 19) en waarom kan daar een permanente omgevingsvergunning worden verleend? Is dat een vergunning voor onbepaalde tijd?

Gezien de investeringen is een exploitatieperiode van 15 jaar te kort. Om de investering redelijk te kunnen afschrijven heeft een periode van 25 jaar de voorkeur. Een permanente omgevingsvergunning is voor onbepaalde tijd.